

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF DISTANCE EDUCATION PRACTICES ON PRIMARY SCHOOL STUDENTS AND CLASSROOM TEACHERS

Hayat YALÇIN* Gökçe Sabiha YEŞİLYURT Seher ÇIVGIŞ*** Necla DURAN******

*Milli Eğitim Bakanlığı, Ayşegül Arsoy İlkokulu - Sınıf Öğretmeni, hayat.fahri@gmail.com, Orcid: 0009-0007-0044-5623

**Milli Eğitim Bakanlığı, Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu, Sınıf Öğretmenliği, gokcesh@hotmail.com, Orcid:0009-0003-6384-1536

***Milli Eğitim Bakanlığı, Yarışlı İlkokulu, Öğretmen - Sınıf Öğretmeni, seher_baldirlioglu@hotmail.com, Orcid: 0009-0004-9536-8955

****Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlkokulu, Sınıf Öğretmeni, necla_duran64@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-4362-9660

Received Date: 19.09.2023

Revised Date: 12.10.2023

Accepted Date:06.11.2023

Copyright © 2023 Hayat YALÇIN, Gökçe Sabiha YEŞİLYURT, Seher ÇIVGIŞ, Necla DURAN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

With the advancement of technology, access to information has become easier and globalisation has led to an increase in social competition and changed the qualifications expected from 21st century individuals. Digital transformation has enabled technological developments to be widely used in the field of education, and distance education technologies have found a place in the education system thanks to the web network. This transformation has caused the concept of education to gain a new dimension and technology has become an integral part of education. A reflection of the integration of technology into education has been seen in the structuring of distance education with modern methods. Especially in countries with a large population, the difficulties in the demand for education met by formal education have revealed the necessity of various approaches. The distance education model, which dates back to the early 1800s with the development of technology, aims to eliminate time and space constraints, to provide education to a large mass of people at an affordable price and to ensure equality of opportunity. For this reason, distance education is becoming more widespread and gaining importance. There is not enough research conducted by teachers in our country about distance education applications, which emerged as an important alternative to support formal education, lifelong learning, professional development and when face-to-face education is not possible. In this study, the effects of distance education applications on primary school students and classroom teachers were examined, positive and negative aspects were discussed and suggestions were made.

Keywords: Distance education, distance education applications, classroom teachers

UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ VE SINIF ÖĞRETMENLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte bilgiye erişim kolaylaşmış ve küreselleşme, toplumsal rekabetin artmasına yol açarak 21. yüzyıl bireylerinden beklenen nitelikleri değiştirmiştir. Dijital dönüşüm, teknolojik gelişmelerin eğitim alanında yaygın olarak kullanılabilir olmasını sağlamış uzaktan öğretim teknolojileri de web ağı sayesinde eğitim alanını içerisinde kendine yer bulmuştur. Bu dönüşüm eğitim kavramının da yeni bir boyut kazanmasına neden olmuş, teknoloji eğitimin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Teknolojinin eğitime entegrasyonunun bir yansıması da uzaktan eğitimin modern yöntemlerle yapılandırılmasında görülmüştür. Özellikle, yüksek sayıda nüfusa sahip olan ülkelerde, örgün eğitimle karşılanan eğitim talebindeki zorluklar, çeşitli yaklaşımların gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte 1800'lerin başlarına kadar uzanan uzaktan eğitim modeli, zaman ve mekân kısıtlamalarını ortadan kaldırmayı, geniş bir kitlelere uygun fiyata eğitim vermeyi ve fırsat eşitliğini

sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, uzaktan eğitim giderek daha yaygınlaşmakta ve önem kazanmaktadır. Örgün eğitimi destekleme, yaşam boyu öğrenme, mesleki gelişim ve yüz yüze eğitim mümkün olmadığında önemli bir alternatif olarak ortaya çıkan uzaktan eğitim uygulamaları hakkında ülkemizde öğretmenler tarafından yapılan yeterli araştırma yoktur. Bu çalışmada, uzaktan eğitim uygulamalarının ilkökul öğrencileri ve sınıf öğretmenleri üzerine etkisinin incelenerek, olumlu ve olumsuz yanlar tartışılmış, önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim uygulamaları, sınıf öğretmenleri

1. GİRİŞ

Eğitim, bir toplumun temel taşlarından biridir. Toplumun değer yargılarını iletmek, beklenen sorunlara çözüm bulmak ve bireyleri yaşam için gerekli alt yapıyla donatmak gibi misyonları bünyesinde barındırır. Eğitim, toplumun kültürünü aktaran, sorunlara çözüm getiren ve bireylere hayatları için gereken temel yetkinlikleri kazandıran önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. Eğitime atfedilen misyonlar doğrultusunda, literatürde eğitim kavramına dair birçok tanım bulunmaktadır. En genel tanımıyla “bireyin davranışlarında kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir” (Erdem, 2005).

Ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan dünyanın öncü ülkeleri, yüksek kaliteli eğitim sistemlerine sahiptir. Eğitim kalitesini artırmak, değişen ve gelişen dünya düzenine uyum sağlamakla mümkündür (Buyruk, 2018). 21. yüzyılda bilgi teknolojileri, iletişim teknolojileri ve dijital teknolojiler çok hızlı gelişmektedir. Teknolojideki bu gelişmelerin yanı sıra eğitimde de önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bilgi edinmek yeni bir boyut kazanmıştır. Bilginin doğrudan bireylere aktarılması yerine, insanların bilgiye nasıl ulaşabileceği konusunda bilinçlendirilme yapılmaktadır (Çalık & Sezgin, 2005). Hayat boyu öğrenme açısından, bilgi artık sadece okul ve sınıf sınırlarını aşarak erişilebilir. Bu değişiklik, artan teknoloji kullanımı ve internetin sunduğu imkanlarla birlikte zaman ve mekân kısıtlamalarını ortadan kaldırmaktadır. Uzaktan eğitim, eğitimde teknolojinin etkisiyle ortaya çıkan önemli bir kavramdır.

Uzaktan eğitim, zaman ve mekân sınırlarını aşmak, geniş kitlelere ulaşmak ve fırsat eşitliğini sağlamak için de kullanılmaktadır. Doğal afetler, savaşlar veya salgınlar gibi durumlarda yüz yüze eğitimin kesintiye uğramaması için de kullanılabilir. Bazı araştırmalar, gelecekte uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime destek olmanın ötesinde, mevcut eğitim modelinin önemli bir parçası haline gelebileceğini göstermektedir.

Kriz dönemlerinde yüz yüze eğitimin imkansız olduğunda, eğitimin kalitesini ve sürdürülebilirliğini korumak için uzaktan eğitim standartlarının yükseltilmesi önemlidir. Bu bağlamda, uzaktan eğitimde verimliliği artırmak için atılacak adımların belirlenmesinde öğretmenlerin görüşlerinin kapsamlı bir şekilde araştırılması, uzaktan eğitimin geleceği hakkında önemli bir fikir vermektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim ve Uzaktan Eğitim

Bireylerin doğumundan itibaren her yaş döneminde içinde yaşadığı toplum ile bütünleşmesi ve yetişmesi, dâhil olduğu bu toplum içinde edindiği bilinçli ve bilinçdışı öğrenmeler ile meydana gelir. Bu öğrenmeler ise toplumda nesilden nesile aktarılacak canlı kalması ve devamlılığı sağlanır. Formal (planlı) veya informal (plansız) yollarla edinilen bilgilerin bu aktarım sürecine “kültürleme” denilmektedir. Kültürlemenin amaçlı ve planlı olarak yapılan kısmı ise eğitimidir (Demirel ve Kaya, 2012). Eğitim, bireyin kendi yaşantılarından kaynaklanan deneyimler sonucunda istenilen yönde kalıcı davranış değişikliklerine yol açan bir süreçtir. Türkiye’de eğitim, örgün ve yaygın olmak üzere iki temel kategoride gerçekleştirilir. Örgün eğitim okul öncesinden başlayarak yükseköğretime kadar devam eden süreci, yaygın eğitim ise örgün eğitime ek olarak, örgün eğitime hiç girmemiş veya herhangi bir nedenle örgün eğitim dışına çıkmış olan vatandaşlar için planlanan eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır (Yüceer, 2022).

Hayat dinamik bir süreçtir. Her geçen gün yenilenmeye, değişmeye ve gelişmeye devam etmektedir. Bu dinamik süreç içerisinde eğitim bitmeyen, hayat boyu devam eden bir unsurdur. Eğitimin ise en önemli yapı taşı bireylerdir. Çünkü toplumu oluşturan bireylerin aldıkları eğitim ne kadar kaliteli ve iyi olursa, toplum da buna paralel olarak kaliteli, sağlıklı ve sağlam temellere dayanan bir yapıya sahip olur (Yumbul, 2021). Gelecek nesillerin daha donanımlı, hem toplumsal kültüre sahip hem de çağın beklentilerine uygun bilgi ile donanmış olması ancak eğitimin sürekliliği ile mümkündür.

Dünya nüfusunun hızla artması nedeniyle öğrenci sayısının da artması, ancak öğretmen sayısının öğrenci sayısına paralel artış göstermemesi, coğrafi koşullar nedeniyle eğitime erişim sorunları yaşanması, bazı bölgelerde kurumların azlığı, öğretmenlerin bu dezavantajlı yerlere gitmek istememeleri, yetişkinlerin eğitime olan ilgilerinin artması, vakit ve ulaşım sorunlarına alternatif çözüm olması, teknolojinin hızla eğitime entegre edilmesi gibi nedenlerle uzaktan eğitimin ortaya çıkmasında ve yaygınlaşmasında önemli rol oynamaktadır (Yüceer, 2022).

Eğitim literatürüne bakıldığında, uzaktan eğitim kavramı açık öğretim, e-öğrenme, internet tabanlı öğrenme, sanal öğrenme, esnek öğrenme ve web destekli öğrenme gibi terimlerle eşdeğer olarak kullanılmaktadır. Bu kavramlar birbir uzaktan eğitimi ifade etmese de her biri uzaktan eğitimi oluşturan birer bileşendir.

2.2. Uzaktan Eğitimde Başarı ve Öğrenci Özellikleri

Hedef kitle olan öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinin temelini oluşturur. Uzaktan eğitim öğrencileri, örgün eğitim öğrencilerinden herhangi bir şekilde farklı olsa da, uzaktan eğitim metodolojisinin farklılığından kaynaklanan çeşitli sorumluluklar ve beceriler vardır. Uzaktan eğitimde, öğretmenle aynı fiziksel ortamda bulunmayan öğrenenlerin en temel gerekliliği, kendi kendini yönetme ve kontrol etme yeteneğidir. Uzaktan eğitim, yaşa dayalı kademelendirme şartını ortadan kaldırdığı için hayat boyu öğrenme imkânı sunar; bu nedenle her yaş grubundan birey, uzaktan eğitim öğrencisi olabilir. Araştırmalar, uzaktan eğitimle ilgilenen bireylerin çoğunluğunun yetişkinlerden oluştuğunu göstermektedir (Schlosser & Anderson, 1994).

Uzaktan eğitimde, öğrenci kendi gelişimini kontrol eder ve bilgiyi düzenler. Örgün eğitim alan bir öğrenciye göre daha fazla sorumluluk verilir ve bu sorumluluk, zorunluluğun yerine sorumluluğu öne çıkarır. Uzaktan eğitimde başarılı olmak için gereken bazı beceriler şunlardır (İşman, 2011):

- Uzaktan eğitim öğrencisi, teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilme yeteneğine sahip olmalıdır. Dijital okuryazarlık sahibi olarak, uzaktan eğitim uygulamalarında gerekli teknolojik araçları kullanarak bilgiye erişebilmelidir.
- Uzaktan eğitimde, derslerin takibi öğrencinin kendi sorumluluğundadır, sonuç olarak görevlerini zamanında yerine getirmelidirler. Derslere düzenli olarak katılmak ve takip sürecini düzenli olarak sürdürmek için disiplinli olmalıdırlar.
- Uzaktan eğitimde, öğrencinin motivasyonu yüksek olmalıdır, çünkü sınıf ortamındaki gibi pekiştiriciler sunmak mümkün değildir.
- Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim kadar uzun olmadığından, öğrencilerin derse hazırlanması daha çok önemsenmelidir.
- Uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilerin duyuruları, sınav tarihlerini, ödev teslim tarihlerini gibi ilanları daha dikkatli bir şekilde takip etmeleri gerekmektedir.
- Uzaktan eğitimde, öğrencilerin gerekli öğretim materyallerini düzenli olarak takip etmeleri önemlidir.
- Uzaktan eğitimde, öğrenciler eğitici ile etkili iletişim kurabilmeli ve bu amaçla gereken iletişim teknolojilerini kullanabilmelidirler.
- Senkron derslerin verimli bir şekilde işlenmesi için öğrenciler, gerekli donanımları ders öncesi hazır etmelidirler.

- Eğitimi ile iletişim kurabilmeleri ve ilgili iletişim teknolojilerini kullanabilmeleri gerekir.
- Senkron derslerin verimliliği için, ders başlamadan önce gerekli ekipmanlarını hazırlamalıdır.
- Kendi öğrenmeleri için sorumluluk almalıdırlar (Garrison,2003).
- Eğitim olanaklarına esnek bir bakış açısıyla bakabilmeliler (Palloff & Pratt, 2003).
- İş birliği becerisine sahip olmalıdırlar.
- Eleştirel düşünme becerisine sahip olmalıdırlar (Garrison, 2003).
- Etkili iletişim kurma becerilerine sahip olmalıdırlar ve mevcut şartlar dâhilinde her türlü iletişim kanalına açık olmalıdırlar.
- Meraklı ve ilgili olmalıdırlar (Palloff & Pratt, 2003).

2.3. Uzaktan Eğitimde Başarı

Geleneksel eğitimin her aşamasında ve yönteminde olduğu gibi, uzaktan eğitimin başarılı olması için belirli kurallar vardır (Uşun, 2006). Uzaktan eğitimi etkili bir şekilde kullanabilmek için, bu yöntemin sadece eğitimin bir parçası olarak değerlendirilmesi önemlidir. Geleneksel eğitim sistemi bir bütün olarak düşünüldüğünde, her bir parçanın birbirini tamamladığı bir sistem oluşturduğu gibi, uzaktan eğitim de aynı şekilde ele alınmalıdır.

Uzaktan eğitim planlı ve programlıdır. Ders materyallerinin sağlanması, ders içeriğinin hazırlanması, eğitici ve öğrencilerin sorumlulukları, gerekli teknolojinin sağlanması, ölçme değerlendirme süreçlerinden elde edilen geri bildirimlere dayalı olarak seçenekler oluşturulması ve gerekli önlemlerin alınması, planlı ve dinamik bir süreçtir.

Uzaktan eğitim, kurumsal köklere dayanan bir bilim dalıdır. Bu kurumsal temelleri göz önünde bulundurmamak, uzaktan eğitimi başarılı kılacaktır (Durak vd., 2020). Ek olarak, mevcut uzaktan eğitim uygulamalarındaki sorunlar, potansiyel problemler ve zayıf noktaları göz önünde bulundurmamak ve bu aksaklıkları gidermek de önemli bir unsurdur.

Teknoloji, uzaktan eğitimi geleneksel eğitimden ayıran en önemli özelliktir. Bu bağlamda, uzaktan eğitimle ilgili tüm taraflar - eğitim kurumu, öğretmen, öğrenci ve otorite - teknolojiyi doğru seçer ve kullanırlar çünkü uzaktan eğitimin planlanmasından değerlendirmesine kadar her aşamasında teknoloji önemli bir rol oynamaktadır. Teknoloji ile ilgili herhangi bir sorun, derslerin gecikmesine ve eksik öğrenmeye neden olabilir (İşman, 2011). Teknolojinin hızla gelişmesi ve küreselleşmenin getirdiği değişimlere uyum sağlama, uzaktan eğitimde başarı için kritik bir faktördür. Bu değişimlere ayak uydurabilmek adına, uzaktan eğitim kurumlarının etkili bir organizasyon yapısına sahip olmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda, uzaktan eğitim teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için öğretmenlerin ve yöneticilerin güncel hizmet içi eğitimlere katılmaları ve ihtiyaç duydukları konularda kendilerini sürekli olarak güncellemeleri önemlidir (Sezer vd., 2020).

Hizmet içi eğitim için ihtiyaç duyulabilecek konular arasında uzaktan eğitimin kuramsal yapısı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, güncelleştirilmiş eğitim yazılımları ve sanal sınıf ortamları yer alır (Kınalıoğlu & Güven, 2011). Bir uzaktan eğitim sisteminin başarılı olması için sadece öğretmenleri eğitmek yeterli değildir. Uzaktan eğitimin altyapısını kuran, planlayan ve uygulayan herkesin çağın gereksinimlerine uyum sağlaması çok önemlidir. Sonuç olarak, uzaktan eğitim kurumları tüm çalışanlarına bu alanda eğitim alma fırsatı sunmalıdır. Bu süreçte teknolojinin entegrasyonu çok önemlidir. Özellikle öğretmen eğitiminde, teknoloji kullanımı ve çevrim içi eğitim becerilerinin branş bazında geliştirilmesine önem verilmelidir (Yıldırım, 2020).

Uzaktan eğitimde başarılı olmak için öğrenciler de çok önemlidir. Eğitim sürecinin başarısı, öğrencilerin ihtiyaçları ve yetenekleri, eğitim sonrasında sunulacak fırsatlar ve öğrencilere sunulan fırsatlardan doğrudan etkilenecektir. Uzaktan eğitim kurumlarının sunduğu

fırsatlar göz önüne alındığında, öğrencilerin eğitim aldıkları kurumdan memnuniyeti, kuruma güveni ve kendilerini değerli hissetmeleri, öğrencilerin uzaktan eğitimde kalıcı kalmalarına yardımcı olur. Sonuç olarak, uzaktan eğitimde başarıyı olumsuz etkileyen eğitimi yarıda bırakma önlenmektedir. Derslere devamlılığı ve başarıyı etkileyen diğer bir faktör faydacılıktır. Uzaktan eğitimden mezun olan öğrencilerin iş bulabilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır (Biçerli, 2011). Seçtikleri programdan yararlanan kişiler, diğer insanlar için bir örnektir.

Uzaktan eğitimde öğrencilere kalite açısından verilmesi gereken önemli bir unsur da teknik destektir. Öğrencilerin karşılaşabileceği sorunların hızlı bir şekilde çözülmesi çok önemlidir. Örneğin, sanal sınıf uygulamalarını kullanmak için gerekli yazılım veya programların yüklü olmaması veya şifrele ilgili sorunlar nedeniyle uzaktan eğitim sistemine erişim sağlayamaması, öğrencilerin motivasyonunu düşürebilir. Gelişen teknolojik imkanlar nedeniyle, uzaktan eğitim programlarının sayısı artmıştır. Bu artış, öğrencilerin uzaktan eğitimde başarılı olmaları için gerekli bazı becerilerin gelişmesine neden olmuştur. Dijital okuryazarlık, bu becerilerin bir parçasıdır (Özer & Suna, 2020). Öğrencilerin dijital adab-ı muâşeret becerilerini edinmeleri ve internet etiğini benimsemeleri, siber zorbalığı önlemek için önemlidir. (Akbulut, 2020). Uzaktan eğitimde başarı sağlamak için, internet tabanlı sistemlerde gerekli alt yapıyı sağlamak büyük önem taşımaktadır. Uzaktan eğitimin toplumun her kesimine ulaşabilmesi için sadece gelişmiş bir internet altyapısı değil, aynı zamanda internete erişim araçlarının geniş bir şekilde yaygınlaştırılması da gereklidir.

Uzaktan eğitimde başarıyı sağlamak için sistemin uygulayıcıları olan öğretmenlerin rolü de değerlendirilmelidir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler tarafsız bir şekilde sistemi yönetmelidirler. Çünkü öğretmenler, öğrencilerin derse olan ilgisini, motivasyonunu ve tutumunu etkileyerek derse olan başarılarını belirlemede önemli bir rol oynarlar. Öğretmenin rehberlik etmesi ve öğrencileri derse teşvik etmesi önemlidir; aksi takdirde otoriter davranabilir ve öğrencilerle olan ilişkisini sona erdirebilir. Uzaktan eğitimde öğretmenlerin daha fazla sorumluluğu vardır ve bu nedenle, öğretmenlerin sorumluluklarını en üst düzeyde yerine getirmeleri, uzaktan eğitim sürecinin kalitesini garanti etmenin bir yoludur (İşman, 2011). Farklı yerlerde bulunan öğrencilerle verimli bir şekilde etkileşim kurmaları, iletişimin ve geri bildirimlerin sağlıklı bir şekilde ulaşması için çok önemlidir. Bu, eğitim sürecinde etkileşime izin veren yazılımlar sayesinde mümkündür. Uzaktan eğitim kurumlarının bu konuda gerekli eğitimi sağlaması gerekir (Süral, 2015).

Uzaktan eğitimde başarılı olmak için fırsat eşitliği de göz ardı edilmemelidir. Öğrencilerin uzaktan eğitim teknolojilerine erişebilme koşulları sosyoekonomik açıdan değerlendirilmelidir (Bozkurt, 2020). Ek olarak, özel eğitim gereksinimi olan insanlara erişim sağlamak için düzenlemeler gereklidir (Özer & Suna, 2020).

Ölçme ve değerlendirmenin doğru bir şekilde yürütülmesi, öğrencilerin, öğretmenlerin ve kurumların dışında uzaktan eğitimde başarıyı artırmanın önemli bir yoludur. Geri bildirim eğitim sisteminde çok önemlidir (Başol, 2015). Geleneksel eğitim, uzaktan eğitimden birçok açıdan farklıdır. Bu nedenle, geleneksel eğitimdeki ölçme-değerlendirme teknikleri uzaktan eğitim sisteminde aynı şekilde kullanılmamalıdır (Tonbuloğlu & Aydın, 2015). Geleneksel testler, kurumlar tarafından uzaktan eğitimde sıklıkla kullanılır. Bununla birlikte, süreç temelli ölçme-değerlendirme yöntemlerinin uzaktan eğitim sisteminde daha etkili olacağı tahmin edilmektedir. Bu durum, özel geliştirme çalışmalarının yürütülmesi gerektiğini desteklemektedir (Bozkurt, 2020).

2.4. Uzaktan Eğitimde Öğretmen ve Öğrenci Rollerini

2.4.1. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rollerini

Uzaktan eğitimde öğretmenler örgün eğitime kıyasla daha fazla role sahiptir. Özellikle öğretmen, konuları öğrencilere anlatmanın yanı sıra derslerin işlenmesi için gerekli ortamı düzenleyen ve öğrencilere destek veren bir danışman konumundadır (Büyükkaragöz, 1999).

Uzaktan eğitimde yönetim kategorisindeki öğretmen rolleri ise şöyledir: Yönetici rolündeki öğretmen, liderlik niteliğine sahip olma, kuralları belirleme, düzeni sağlama ve gerektiğinde oluşabilecek problem durumlarında hakemlik ve ara buluculuk rolünü üstlenme gibi durumlarla görevlidir. İdari yönetici rolündeki öğretmen, e-öğrenmenin planlaması, yürütülmesi ve gerekli sistemlerin geliştirilmesinden sorumludur. Proje yöneticisi rolündeki öğretmenin ise dersleri istenilen zamanda ve bütçede hazırlama görevi bulunur. Çevrimiçi derslerin pazarlanması, pazarlamacı rolündeki kişilerin sorumluluğundadır. Derslerde kullanılan ve telif hakkı bulunan materyalin yasal düzenlenmesinden telif hakları koordinatörü sorumludur (Yüceer, 2022).

Uzaktan eğitimde iletişim kategorisinde incelenen öğretmen rolleri ise şöyledir: Sosyalleşme uzmanı rolündeki öğretmen, öğrencilerdeki aidiyet duygusu, geleneksel eğitime göre aynı oranda gelişme göstermediğinden izole olmanın önüne geçerek öğrenciler arasında etkileşimi artırma görevini üstlenmektedir. Psikolog rolündeki öğretmeni, öğrencilerin derslerle alakalı ihtiyaçlarına ve psikolojik sorunlarına yardım sunmakla görevlidir. Danışman rolündeki öğretmen, uzaktan eğitim platformunu etkili bir şekilde kullanarak sohbet veya forum araçlarıyla öğrencilerin sorunlarına çözümler üretip onlara yol göstererek rehberlik etmesi beklenmektedir. İletişim uzmanı rolündeki öğretmen, öğrenciler arasında etkili iletişim kurulmasını sağlamak ve oluşabilecek iletişim sorunlarını çözüp ortadan kaldırmakla görevlidir. Ayrıca uzaktan eğitimdeki derslerde öğrenciler ve üniversite arasında aracı rolü üstlenmektedir (Kartal Çakır, 2022).

Öğretmenler uzaktan eğitimde, derslerde teknolojiyi kullanarak yeni bakış açıları geliştirebilmektedir. Bu durumun gerçekleşebilmesi için öğretmenlerin kullanılan teknolojilere kolayca uyum sağlama becerisi kazanmaları gerekmektedir. Teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler yenilikler konusunda uyum sağlama ihtiyacı oluşturmaktadır. Gelişen teknolojiler, uzaktan eğitimde mektupla öğrenme, televizyon ve radyo kullanımı ve bilgisayar yazılımlarına ek olarak web tabanlı öğrenmeyi ve sanal dünyaların kullanılmasını da yaygınlaştırmaktadır. Uzaktan eğitimdeki öğretmenlerin öğrencilerin özelliklerini bilip onların teknolojiyi kullanma noktasındaki kaygılarını anlayıp bu kaygıları azaltmaları gerekmektedir. Uzaktan eğitimde sürekli öğrenmekle yükümlü olan öğretmenler geleneksel eğitime kıyasla öğrenmede planlamayı daha iyi bir seviyede yaparak, teknolojiye uygun materyaller geliştirerek, yazılımlarla etkileşimli ders içerikleri tasarlayarak öğrenenlerin ilgisini aktif tutmakla sorumludur (Uğur, 2014).

2.4.2. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Roller

Uzaktan eğitimde öğrencilerin başarılı bir eğitim süreci geçirmeleri için birtakım sorumlulukları bulunmaktadır. Esas görevi öğrenmek olan öğrenciler verilen ödevleri istenilen zamanda yapmalı, vakit olarak sınırlı olan görevlendirmelerin takibini gerçekleştirmeli, sorumlu oldukları araştırma çalışmalarına gerekli katılımı sağlamalı, teknolojik araçlarla yeterince etkileşim kurup iletişimlerini arttırmalı ve derslere ait materyallerin takibini yapmalıdır (Demir, 2014: 203-212). Schrum ve Hong (2002: 57-67) ise öğrenci rollerini teknolojiyi kullanabilme, çalışma alışkanlığı ve şekli, öğrenim amaçlarına erişebilme, yaşam tarzı, öğrencinin hedef ve amaçları, karakter teması ve kişisel özellik olarak belirtmektedir.

Bu bilgilere paralel bir şekilde Gülbahar (2009), uzaktan eğitimde öğrenciye düşen görevleri şöyle belirtmektedir: Öğrenme süreci boyunca öncelikle kendi başarısından sorumlu olan öğrenci, dersler süresince dikkatli olmalı kendisinden beklenen sorumlulukları zamanında yerine getirmelidir. Öğrenci derslere devam etmeli, ayrı zamanlı veya eş zamanlı etkinliklere zamanında ve uygun bir şekilde katılmalı, yeterli donanımlara sahip olmalı, proje ve ödevlerini verilen sürede tamamlamalıdır.

2.5. Uzaktan Eğitimde Öğretmenin Rolü

Özellikle son yıllarda, teknoloji eğitimde önemli bir rol oynamış ve giderek daha güçlü bir yer edinmiştir. Bu nedenle, öğretmenler eğitim teknolojilerini öğrenme sürecinde kullanmalıdır. Uzaktan öğrenme, geleneksel eğitimden daha esnek olan ve koşullara göre şekil verilebilen bir eğitim türü olup, öğrencilere kendi hızlarında öğrenme fırsatı verir (Oral, 2007). Bu tanım göz önüne alındığında, yeni görevlerde çalışan öğretmenlerin, koşulların gerektirdiği adaptasyon ve bireye görelilik gibi özelliklere sahip olması gerektiği söylenebilir (Uğur, 2014). Uzaktan eğitimde, öğretmen yalnızca öğrenciye öğretmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencinin öğrenme sürecine rehberlik eder, uygun bir ortam ve materyalleri sağlar (Karadağ ve Şen 2014). Uzaktan eğitimde öğretmenin görevi çok çeşitlidir. Sadece öğrencilere rehberlik etmekle kalmayan bir öğretmen, aynı zamanda araştırmacı, lider, site eğitmeni, sistem uzmanı, proje yöneticisi, editör, grafik tasarımcısı, iletişim uzmanı, materyal üreticisi ve ölçme değerlendirme uzmanı olabilir. Uzaktan eğitimde çalışan öğretmenler, bu çok sayıda görev ve sorumlulukla başa çıkarak öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olurlar (Gülbahar, 2009).

Ders öncesinde, ders esnasında ve ders sonrasında olmak üzere üç aşamada öğretmenlerin rolü değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında, uzaktan eğitimde görev alan öğretmenlerin geleneksel öğretmenlerle benzer görev ve sorumluluklara sahip olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, içerik ve biçim açısından bazı farklılıkların bulunduğunu belirtmek de önemlidir. Özellikle ilkökul öğrencilerinin somut işlemler döneminde olduğu düşünüldüğünde, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim süreçlerinde daha aktif roller üstlenmeleri gerekebilir. Bu nedenle, sınıf öğretmenlerinin hızla gelişen teknolojiye uyum sağlayarak yeni kuşakları nitelikli bir şekilde yetiştirmeleri önem arz etmektedir (Çetin, 2022).

2.6. Pandemi Dönemi Türkiye’de Köylerde Uzaktan Eğitim

Sanayileşme sonucunda tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş dünya nüfusu üzerinde birtakım etkiler yaşanmasına sebep olmuştur. Öncelikle dünya nüfusunun şehir merkezi yakınlarında toplanmaya başlanması eğitim, sağlık ve sosyal hizmet alanlarının da şehir merkezlerinde kümelenmesine yol açmıştır. Bu kümelenme sonucunda şehirlerdeki yaşam standartları ile kırsaldaki yaşam standartları arasındaki farklılık giderek derinleşmiştir.

Köy, nüfus yoğunluğu az, coğrafi ve ekonomik açıdan kentlerden ayrılan; cami, otlak ve mektep gibi ortak yapılara sahip, tarım faaliyetlerinin ön planda olduğu küçük yerleşim birimi olarak tanımlanmaktadır. Giderek artan sanayileşme ve hizmet sektörü alanlarının kentlerde yoğunlaşması ile birlikte coğrafi, ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlara sahip yerleşimler olan köyler yaşanan gelişmelerin gerisinde kalmıştır. Eğitim de doğal olarak bu durumdan etkilenmiş ve şehir- köy okulları arasındaki eğitim hizmetleri ve kalitesi farklılaşmaya başlamıştır (Kurumoğlu, 2022).

Şehirlerde fiziksel ve eğitsel imkanlar sürekli gelişirken kırsaldaki okullar bu gelişimin gerisinde kalmakta ve var olan coğrafi, kültürel, ekonomik yetersizlikler eğitim üzerinde birtakım olumsuz etkiler yaratmaktadır. Köy okullarının fiziki şartları, derslik ve öğretmen sıkıntısı, finansman problemleri ve ders materyali eksikliği, veli- okul iş birliği eksikliği, öğretmenlerin ulaşım sorunları vb. faktörlerin de etkisiyle eğitim hizmetlerinin niteliği düşmektedir.

Köy ve şehir merkezindeki imkanların farklılaşması ve pandemi öncesi köylerde var olan problemler, salgın sürecinde köy okullarının daha farklı ihtiyaç ve sorunlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. COVID- 19 salgınının getirdiği olumsuzluklar köy okullarında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini de sekteye uğratmış ve öğretmen, öğrenci ve velilerin bu süreçten olumsuz etkilenmesine yol açmıştır. Salgın tedbirleri noktasında 2020 Mart ayında kapatılan köy okullarında MEB tarafından yapılan açıklamayla yeni eğitim- öğretim dönemi başlangıcı olan 28 Eylül 2020 itibariyle 5 gün yüz yüze eğitime başlama kararı alınmış, vaka sayılarının artması ile birlikte 16 Kasım 2020 itibariyle yeniden kapatılarak birinci dönemin

sonuna kadar uzaktan eğitim ile devam etmesi kararı alınmıştır. İkinci döneme 15 Şubat'ta 5 gün yüz yüze eğitim ile başlaması kararı alınan köy okulları yeniden vaka sayılarının ve ölümlerin artması üzerine 16 Nisan 2021 tarihinde kapatılarak uzaktan eğitime geçilmesi kararı alınmıştır. Köylerde salgın öncesinde de sık yaşanan elektrik kesintileri ve internete erişim sorunlarına uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte maddi durumu olmayan öğrencilerin tablet ve bilgisayar imkanı olmaması, anne ve babaların uzaktan eğitime karşı bilgisizlik ve ilgisizliği gibi faktörlerin de eklenmesiyle birlikte eğitim faaliyetleri de bu durumdan olumsuz etkilenmeye başlamıştır.

Köy Okulları Değişim Ağı (KODA) tarafından yapılan araştırmalar sonucunda kırsal bölgelerde sabit internet erişimi bulunan köylerin oranının %46, 7, sabit internet bulunmayan köylerin oranının %49, 8 olduğu belirlenmiştir. Kırsal bölgelerde uzaktan eğitime erişim oranının %48, 1, erişemeyenlerin oranının %45, 2 ve bilgi sahibi olmayanların oranının ise %6, 6 olduğu ifade edilmiştir. Altyapı sorunlarıyla birlikte elektrik kesintilerinin yaşandığı zamanlarda uzaktan eğitimde de duraksamalar yaşanmasına sebep olduğu belirtilmiştir (Kurumoğlu, 2022).

Köy okullarında yaşanan bir diğer olumsuzluk ise eğitim yılı başlangıcından sonra okula başlayıp eğitim yılı sona ermeden okullarından ayrılmak zorunda kalan mevsimlik tarım işçisi ailelerin çocuklarının pandemi sürecinde uzaktan eğitime çok kısa süreliğine ve kısıtlı imkanlarla ya da hiç ulaşamamaları olmuştur.

Yaşanan süreçten sadece köy okullarındaki öğrencilerin değil veliler ve öğretmenlerin de etkilendiği görülmektedir. Olumsuz köy koşullarında görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yabancı olması, köydeki öğrencilerin uzaktan eğitime katılım oranı düşüklüğü nedeniyle müfredat kazanımlarını tam olarak işleyememeleri, öğrenci velileriyle yaşadıkları iletişim kopuklukları nedeniyle öğrenci ödev takibi gibi konularda zorluk çekmeleri diğer olumsuz faktörler arasında sıralanmaktadır. Öte yandan velilerin uzaktan eğitim sistemlerinin işleyişi, EBA TV kurulum veya mobil girişler hakkında bilgi sahibi olmamaları, iletişim aracı kullanan anne veya babanın ders saatlerinde dışarıda çalışıyor olması, çocuk sayısının fazla olduğu evlerde ders yayınlarının ve canlı ders saatlerinin çakışması gibi sorunların yaşanması da uzaktan eğitim sürecini negatif etkilemektedir (Kurumoğlu, 2022).

KODA, Sabancı Vakfı ve öğretmen toplulukları ile birlikte çözüm masası kurarak öğretmenler için uzaktan eğitim içerikleri oluşturmuştur. Köy okulundaki öğrenciler için öğrenme menüleri, sosyal alanlarını destekleyici etkinlikler, internet imkanı olmayan ve dezavantajlı bölgelerde bulunan çocuklar için dil gelişimini destekleyici tekerlemeler ve problem çözme becerilerini geliştirici etkinlikler, veliler için ise bilgilendirmeler tasarlayarak dezavantajlı bölge okullarındaki öğretmen, öğrenci ve veliler ile paylaşmışlardır.

2.7. Uzaktan Eğitim Ve Sınıf Öğretmenleri

COVID-19 salgını ile yapılan uzaktan eğitim süreci boyunca, ucu açık açıklamalar, net olmayan kararlar ile bu kararların neye istinaden verildiği konusunda şeffaf olunmamış ve süreç anlık kararlarla yürütülüp kısa veya uzun vadeli bir plana yayılmamıştır. Bu sebeple öğrenci, veli ve özellikle süreci yöneten öğretmenler açısından zorlayıcı olmuştur. Öğretmenler bu süreçte verdiği bireysel kararlar ve planlamalar doğrultusunda ilerleyerek eğitim öğretimi gerçekleştirmiştir. Özel okullar, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından herhangi bir açıklama veya yönlendirme yapılmasını beklemeden kendi plan ve programlarını yapmış, hatta kendi eğitim platformlarını oluşturanlar olmuştur (Özer ve Suna, 2020).

Bu durum eğitimde var olan fırsat ve imkân eşitsizliğinin bir kat daha oluşmasına neden olmuştur. Ayrıca bakanlığın verdiği bilgiler doğrultusunda yöneticilerin ucu açık, belirgin olmayan iş tanımları yapması öğretmenlerin paydaşlarıyla veya bağlı buldukları sendikalarla yoğun bir iletişim trafiğine girmelerine ve belirsizliğin getirdiği kaygıları yaşamalarına neden olmuştur. Öğretmenler bu belirsiz eğitim yolculuğunda daha önce hiçbir sebeple uzaktan eğitim

tecrübesi edinmemesinin getirdiği zorlukları yaşamış, süreç içinde bu konuda öğretmenlere hizmet içi eğitim sunulmamıştır (Kavuk ve Demirtaş, 2021).

Yöneticiler tarafından sürecin işleyişi veya uzaktan eğitim sistemlerini açıklayıcı herhangi bir bilgilendirici mesaj atılmamış veya video konferans yapılmamış bu süreci öğretmenlerin kendi başına yürütmesi beklenmiş, yeterli desteği görememiştir. Bu durum öğretmenin farklı iletişim yolları aramasına, evde büyük bir iş stresi yaşamasına dolayısıyla bireylerde aşırı iletişim yükü oluşmasına neden olmuştur. Bu da salgın dönemini öğretmenler açısından daha da güç bir hale getirmiştir (Demir, 2014).

İlkokul akademik eğitimin başladığı ilk dönemdir. Bu yüzden uzaktan eğitim süreci diğer kademelere göre ilkökul kademesinde görev alan sınıf öğretmenleri için daha büyük problemler getirmiştir. Özellikle 1. Sınıf öğrencilerinin okuma yazma sürecinde harflerin doğru seslendirilmesi ve birleştirilmesi, yazılması, öğrencilerin kalem tutuş şeklinin izlenmesi gibi becerilerinin uzaktan eğitim sürecinde kontrol edilmesi çok güçtür. Öğrencilerin sınıf bilincini edinmemeleri, yaş itibari ile dikkatlerinin çok çabuk dağılması, velilerin ders sırasında mecburen yanlarında olması ve ders sırasında derse ve öğrencilerine gereğinden fazla müdahale etmeleri sonucunu doğurmuştur. Bu durum öğretmenin çevrim içi bir ortamda sınıf yönetimini kurmasını, öğrencileri derse odaklamasını zorlaştırmaktadır.

Demirtaş ve Kavuk'un (2021) araştırma sonuçları doğrultusunda 'öğretmenlerin, uzaktan eğitim ile öğretimin çok zor olduğunu ve özellikle 1. Sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin bu süreçte çok zorlandıklarını' ifade eden yorumları yukarıdaki ifadeleri destekleyici niteliktedir. COVID-19 salgını bağlamında sürdürülen uzaktan eğitim sürecinde yaşananlar öğretmenlerin ve özellikle sınıf öğretmenlerinin görüşlerine yer verilen araştırmaların bazı sonuçları yapılan araştırma konusunu destekler niteliktedir.

Altıntaş Yalçın'nın (2021) araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin ekrana maruz kalma sürelerinin yaşadığımız normal dönemlere göre artmış olmasından kaynaklı fizyolojik ve psikolojik bazı sorunlar yaşadıkları gözlenmektedir. Ayrıca uzaktan eğitimin ve yaşanan eğitim öğretim sürecinin, yüz yüze eğitim ve sürecinden daha zor ve yorucu olduğu ve öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun karantina dönemi bittikten sonra uzaktan eğitimin devam etmesini istememektedir. Bu süreçte bazı öğretmenlerin ve öğrencilerin bilgisayar veya internetinin olmaması iletişim sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Karşılaşılan diğer sorunlar arasında bazı öğrencilerle hiç iletişime geçilememesi, öğrencilerin derse bağlandıkları ortamın ders çalışmaya uygun olmaması, öğrenci ve velinin dijital okuryazar olmaması, aynı anda evde birden fazla kişinin canlı derste olması gibi çeşitli sebeplerden ötürü oluşan disiplin sorunları olarak sıralanmaktadır. Öğretmenler tüm bu olumsuzlukların beraberinde ilkökul öğrencilerinin yaşının getirdiği zihinsel ve bedensel gelişimlerinin sonucu olarak pedagojik yapılarına uygun bir eğitim öğretim yöntemi olmadığını ifade etmişlerdir.

Ertan Kantos'un (2021) yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakış açıları daha ılımlı olduğu gözlenmektedir. Bunun sebebi iletişim temellidir. Salgın süresince fiziksel yakınlığın olmaması öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci iletişimlerinin olumsuz etkilerini azaltmış olup uzaktan da olsa bağlarının kopmamasına katkı sağladığını dile getirmişlerdir. Araştırmada öğretmenlerin öğrencileri derse motive etmenin, ders sırasında disipline ve kontrol etmenin zor olduğunu belirtirken ayrıca EBA'da ilkökullar için kaynak ve içerik eksikliklerinin olduğu bu kademedeki öğrencilere ayrılan zamanın yetersiz olduğu yorumları alınmıştır. Öğrenci ve veli ile genel olarak iletişim sorunlarının yaşandığı gibi bazı ailelerin evlerinde internet alt yapı sorunlarının, teknolojik materyal (TV, tablet, bilgisayar vb.) eksiklerinin olması sebebiyle de iletişim ve eğitim aksaklıklarının yaşandığı belirtilmiştir. Araştırma kapsamındaki sınıf öğretmenlerinin tamamının tercihi yüz yüze eğitim olurken yaşanan bu zorunlu durumlarda çevrim içi ya da çevrim dışı yapılan hibrit eğitiminin de kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Fidan'ın (2020) yaptığı araştırmada da öğretmenler tarafından, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmeniyle sağlamış olduğu sosyal çevre iletişiminin kopmaması ve derslerden tamamen uzaklaşmaması adına uzaktan eğitimin bu dönemde olması gerektiği olumlu manada en sık dile getirilen görüştür. Diğer yandan internete erişim ve alt yapı sorunları en temel ve sık dile getirilirken motivasyon kaybı, hazır bulunuşluk düzeylerinde azalma, disiplinsizlik, düzensizlik, akademik kayıplar, teknoloji bağımlılığı, velilerin ders içi ve ders dışı müdahaleleri, ev içi hareketsizlik vb. konularında olumsuzluklar dile getirilmiştir.

Başaran vd., (2020), uzaktan eğitimin etkililiği üzerine yaptığı çalışmada öğretmen görüşleri arasında eşzaman bir iletişimin olduğu canlı derslerde yapılan eğitim ve öğretimde yüz yüze eğitimde olduğu gibi farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmadığı sürecin genelde tek düze ilerlediği sadece akademik bilgilerin verildiği öğrencilerle karşılıklı iletişim ve etkileşim kurarak ders işlenemediği yer almaktadır. Ayrıca EBA canlı dersler sırasında bazı farklı elektronik eğitim içerikleri ile zenginleştirilmeye çalışılmış olsa da tam anlamıyla verim alınmadığı şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Demirtaş ve Kavuk'un araştırmaları (2021) aşağıdaki açıklamaları Başaran vd., (2020) yukarıdaki ifadelerini destekler niteliktedir. Demirtaş ve Kavuk'un (2021) yaptığı araştırmada ise uzaktan eğitimde öğretmenlerin geleneksel eğitim sisteminin getirdiği öğretim yöntem ve teknikleri olarak çoğunlukla düz anlatım ve soru cevap yöntemlerinin kullanıldığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin derslerde aktif olarak yer alabileceği yöntem ve tekniklerin uygulanması ve materyallerin kullanımında zorlanıldığı belirtilmiştir. Bunların yanı sıra araştırmalar ders kazanımlarının tam olarak verilememesi, verilen ödevlerin kontrol ve takibini yapamama, ölçme ve değerlendirme yapılırken güvenilirlik ve geçerlilik sorunlarının olması ve amacına ulaşamaması, salgının getirdiği psikolojik kaygılarla beraber öğrencinin not ve sınav kaygısı yaşaması gibi öğretmenlerin öğrencilerle yaşadıkları birçok sorunun olduğunu ortaya koymaktadır.

Ulaşılan çalışmaların açıklamalarından da anlaşılmaktadır ki salgınla gelen uzaktan eğitim yöntemi hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, olumlu görüşler olduğu gibi bazı olumsuz görüşlere de sahip olduğu görülmektedir. Eğitim ve öğretim sürecinin zaman ve mekânda esneklik sağlanarak salgının bulaş seyrinde gerileme, süreç içinde öğrencileriyle yüz yüze gelemeyen öğretmenlerin etkileşim ve iletişim içinde kalarak öğrencileri okul-ders ortamında tutması süreç içindeki kazanımlar arasında yer almaktadır. Hayatında hiç uzaktan eğitimle ders vermeyi deneyimlemeyen birçok öğretmenin ise bu eğitim yöntemini deneyimlemesi, bazı derslerde veya derslerin bazı kazanımlarında uzaktan eğitimin daha etkili olduğu şeklinde olumlu görüşleri yer almaktadır. COVID-19 salgınının eğitim sürecine hazırlıksız yakalanılması ve beraberinde getirdiği eğitimsel ve öğretimsel birçok aksaklıklar, çalışma saati kavramının kalmaması, okul yönetimi, öğretmen arkadaşlar, veli ve öğrenci ile olan iletişimin normalden aşırı yoğun olması konusunda olumsuz görüşler saptanmaktadır. Yaşanan bu durumlar iş tanımları gereği özellikle sınıf öğretmenleri üzerinde kaygı düzeylerinin artarak stres, kaygı bozukluğu ve psikolojik esnekliğin azalması gibi birçok soruna yol açmaktadır.

3. SONUÇ

Türkiye'de ve tüm dünyada nispeten uzun bir geçmişe sahip olan uzaktan eğitim çalışmalarının en çok yaygınlık kazandığı dönem, pandemi süreci olmuştur. Öğrenme kaybını önlemek ve eğitimin devamlılığını sağlamak için uzaktan eğitim tek çözüm yolu olmuştur. Türkiye dahil pek çok ülke çeşitli önlemlerle eğitim faaliyetlerinin aksamasının önüne geçmeye çalışmıştır. Uzaktan eğitim uygulamalarının tam zamanlı olarak temel eğitim ve ortaöğretimde uygulanmaya başlanması, sürecin asıl yürütücüsü olan öğretmenlerin sürece ilişkin görüşlerine duyulan ihtiyacı artırmıştır. Sürecin merkezinde bulunan bu uygulayıcıların görüşleri, yaşanan

aksaklıkların önemli problemlere yol açmadan önlenmesi ve gelecekte yaygın bir eğitim modeli olarak kullanılması beklenen uzaktan eğitim sürecinin nasıl geliştirilmesi gerektiğine ilişkin de aydınlatıcı olacaktır.

Dijital çağın ve bilgi toplumunun gereklilikleri nedeniyle, gelecekte uzaktan eğitimin sadece bir seçenek olmanın ötesinde eğitim sistemlerinin önemli bir bileşeni olacağı düşünülmektedir (Telli & Altun, 2020). Bu bağlamda, resmi ve özel eğitim kurumlarının uzaktan eğitimin kalitesini artırmak için önleyici önlemler alması gerekmektedir.

Öğretmenler, teknolojik olanaklar, yeni nesil uygulamalar ve platformlar aracılığıyla etkili bir şekilde iletişim kurma konusunda profesyonel eğitim alabilirler. Öğretmenlerin uzaktan eğitim derslerine hazırlanması uzun bir süre gerektirmektedir. Bu bağlamda, öğretmenlerin uzaktan eğitim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilmeleri ve bu alandaki becerilerini geliştirebilmeleri için kendilerini sürekli olarak yenilemeleri gerekmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin uzaktan eğitim derslerinde öğrencinin eğitim ortamını kontrol etme konusunda kararsızlık yaşadıkları tespit edilmiştir. Senkron derslerde görüntü ve ses sağlayıcı donanımların daha etkin bir şekilde kullanılması, bu tür sorunların önüne geçilebilmesi için çok önemlidir. Uzaktan eğitim ders materyallerine erişim konusunda öğretmenlerin sorun yaşamadığı belirlenmiştir. Ancak, ülkemizde uzaktan eğitimin yaygın olarak kullanımının yeni bir durum olduğu göz önüne alındığında, daha zengin içeriklere sahip uzaktan eğitim ders materyallerinin öğretmenlere sunulması konusunda çalışmalar yapılabilir. Bu, uzaktan eğitimde daha etkili ve çeşitli öğrenme deneyimleri sağlamak adına önemli bir adım olabilir.

Öğretmenler, çeşitli öğrenme stillerine uygun içeriklere kolayca erişebilirler, ancak öğretim sırasında hangi öğretim yaklaşımlarını ve tekniklerini kullanmaları gerektiği konusunda kararsız kalabilirler. Bu durum, uzaktan eğitimde öğrencilere etkili bir öğrenme deneyimi sunabilmek adına öğretmenlerin geleneksel ders anlatım yöntemlerinden farklı stratejileri benimsemelerinin önemini vurgular. Bu noktada, okulların ve üniversitelerin uzaktan eğitim konusunda uzman kişilerle iş birliği yaparak öğretmenlere yönelik uygulamalı dersler düzenlemesi, öğretmenlerin bu alandaki becerilerini güçlendirebilir ve daha etkili bir uzaktan eğitim süreci sağlayabilir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitim derslerinin zaman yönetimi konusunda kararsız oldukları belirlenmiştir. Bu durum, öğretmenlere ders planlama aşamasında konuların zorluk seviyelerini dikkate alarak etkinlik sürelerini dengeli bir şekilde planlamaları ve sınıf yönetimi için zaman kayıplarını en aza indirecek tedbirleri almaları gerektiğini göstermektedir. Yapılan bir çok araştırmada sayısal içerikli derslerin uzaktan eğitimde daha zor olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenler, bu derslerde daha zengin içerikler sunarak dijital ortamda ek etkinlikler ve ödevlerle öğrencilerin öğrenmelerini güçlendirmelidir.

REFERENCES

- Altıntaş Yüksel, E. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrim İçi Ders-Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*. (57), 291–303.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. Şahin, E. (2020) Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 5(2), 368-397.
- Biçerli, M. K. (2011). Yükseköğretim sistemimizi işgücü piyasasındaki gelişmeler paralelinde yeniden yapılandırmak zorundayız. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3, 122-127.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi süreci ve pandemi dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler : Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.

- Buyruk, H. (2018). Gelişen teknolojiler, değişen işgücü nitelikleri ve eğitim. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(14), 599 - 632.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1999). Genel öğretim metotları. Beta Yayın Dağıtım.
- Çalık, T., Sezgin, F. (2005). Küreselleşme bilgi toplumu ve eğitim. Kastamonu Eğitim Dergisi, 13(1), 55-66.
- Çar, G. (2023). Uzaktan Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Aşırı İletişim Yükü Düzeylerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çetin, H. (2022). Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum, Özyeterlik Ve Motivasyonlarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Demir, E. (2014). Uzaktan eğitime genel bir bakış. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (39), 203-212.
- Demirel, Ö. Kaya, Z. (2012). Eğitim bilimine giriş. Pegem Akademi Yayınları: Ankara.
- Durak, G., Çankaya, S., İzmirli, S. (2020). Covid-19 Pandemi döneminde Türkiye'deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 14(1), 787-809.
- Erdem, A. R. (2005). Etkili ve verimli(nitelikli) eğitim. Anı Yayıncılık.
- Ertan Kantos, Z. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşleri. MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi. 1(23), 476.
- Garrison, W. H. (2003). Democraey experience and education. Phi Delta Kapan, 525-529.
- Gülbahar, Y. (2009). E-öğrenme. Pegem Akademi.
- İşman, A. (2011). Uzaktan Eğitim. Pegem Akademi.
- Karadağ, A. Şen, Y. A. (2014). Uzaktan Eğitimde Rol Alan Kişiler ve ÖğretmenÖğrenci Rollerini. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kartal Çakır, H. (2022). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kavuk, E. Demirtaş, H. (2021). COVID-19 Pandemisi Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Yaşadığı Zorluklar. E-Uluslararası Pedandragoji Dergisi, 1(1), 55-73.
- Kınalıoğlu, İ. H., Güven, Ş. (2011). Uzaktan eğitim sisteminde öğrenci başarısını ölçülmesinde karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri. XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildiriler, (s. 637-644).
- Kurumoğlu, T. (2022). Covid-19 Pandemisi Uzaktan Eğitim Sürecinde Köy Okullarında Yaşanılan Sorunlara Dair Sınıf Öğretmeni Ve Veli Görüşleri (Adana/Karataş İlçe Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Oral, B. (2007). Uzaktan Eğitim, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (Ed. Ö.Demirel, E. Altun).Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özer, M., Suna, E. (2020). Covid-19 salgını ve eğitim. M. Şeker, A. Özer, & C. Korkut içinde, Küresel salgının anatomisi: İnsan ve toplumun geleceği (s. 171- 192). Türkiye Bilimler Akademisi.
- Palloff, R. M., Pratt, K. (2003). The virtual student: A profile and guide. Jossey-Bass.
- Schlosser, C. A., Anderson, M. L. (1994). Distance education: review of the literature. Association for Educational Communications and Technology.

- Schrum, L., Hong, S. (2002). Dimensions and strategies for online success: Voices from experienced educators. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 6(1), 57-67.
- Sezer, A., İnel, Y., Gökalp, A. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim ve uygulamalarında teknolojinin entegre edilmesine yönelik algıları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16, 5626 - 5650.
- Süral, İ. (2015). Açık ve uzaktan öğrenmede teknolojik altyapının oluşturulması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 81-95.
- Telli, S. G., Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Tonbuloğlu, B., Aydın, H. (2015). Uzaktan eğitimde kalite standartları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 55-70.
- Uğur, S. (2014). Açık ve uzaktan öğrenmede öğretmenlerin rolleri. A.E. Özkul, C.H. Aydın, E. Toprak, E.G. Kumtepe (Ed.), *Açıköğretimle 30 yıl* (s.235-244). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Uğur, S. (2014). The Roles of Teachers in Open and Distance Learning-Açık ve Uzaktan Öğrenmede Eğitimcilerin Rollerini. *Açıköğretimle 30 Yıl*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 235-244.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Yenerer, T. (2021). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Sınıf Öğretmenleri Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, K. (2020). İstisnai bir uzaktan eğitim-öğretim deneyiminin öğrettikleri. *Alanyazın*, 1(1), 7-15.
- Yumbul, E. (2021). *Liselerde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Yüceer, E. (2022). *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Yenilikçilik Eğilimleri Ve Uzaktan Eğitime Bakış Açılarının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.